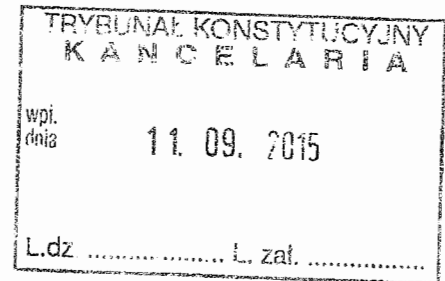

PG VIII TK 44/14
(P 19/14)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku II Wydział Karny z dnia 29 lipca 2015 r., sygn. akt _____, modyfikującym pytanie prawne przedstawione Trybunałowi Konstytucyjnemu w postanowieniu z dnia 7 maja 2014 r., sygn. akt _____, „czy art. 92a kodeksu karnego zakazujący obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej jest zgodny z art. 32 Konstytucji RP oraz z art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej” poprzez ustalenie, iż powinno ono brzmieć: „czy art. 85 § 4 kodeksu karnego zakazujący obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej”

– na podstawie art. 56 pkt 5 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1064) –

przedstawiam następujące zmodyfikowane stanowisko:

art. 85 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.) jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii

Europejskiej (Dz. U. UE. C. 2012. 326. 391 z dnia 26 października 2012 r.).

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 7 maja 2014 r., sygn. akt _____, Sąd Apelacyjny w Gdańsku II Wydział Karny (dalej: „Sąd pytający” lub „Sąd”) przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne: *„czy art. 92a kodeksu karnego zakazujący obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej jest zgodny z art. 32 Konstytucji RP oraz z art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej”*.

Kolejnym postanowieniem, z dnia 29 lipca 2015 r., sygn. akt _____, wymieniony Sąd postanowił zmodyfikować zadane Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie ustalając, że powinno ono brzmieć: *„czy art. 85 § 4 kodeksu karnego zakazujący obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej”*.

Postanowienie to podjęte zostało przez Sąd pytający w reakcji na wezwanie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego o wyjaśnienie, czy i w jaki sposób zmiany normatywne, wprowadzone ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) mają wpływ na treść i zasadność zarzutów przedstawionych w pytaniu prawnym z dnia 7 maja 2014 r. Mocą art. 1 pkt 54 cytowanej ustawy uchylony został bowiem art. 92a Kodeksu karnego, będący przedmiotem pytania prawnego zadanego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku, a równocześnie, mocą art. 1 pkt 46 ustawy zmieniającej, nowe brzmienie otrzymał art. 85 Kodeksu karnego, w którym, w § 4, zawarte zostało zastrzeżenie, iż karą łączną nie

obejmuje się kar orzeczonych wyrokami, o których mowa w art. 114a Kodeksu karnego. Ten ostatni przepis stanowi zaś, że wyrokiem skazującym jest również prawomocne orzeczenie skazujące za popełnienie przestępstwa wydane przez sąd właściwy w sprawach karnych w państwie członkowskim Unii Europejskiej, chyba że według ustawy karnej polskiej czyn nie stanowi przestępstwa, sprawca nie podlega karze albo orzeczono karę nieznaną ustawie.

Analizując wprowadzone zmiany, Sąd pytający uznał, że – pomimo uchylenia art. 92a Kodeksu karnego – w dalszym ciągu utrzymany został niekonstytucyjny, zdaniem tego Sądu, zakaz obejmowania wyrokiem łącznym skazań orzeczonych mocą wyroków wydanych w Polsce oraz w innym państwie Unii Europejskiej, który nie obowiązuje w odniesieniu do łączenia, w ramach wyroku łącznego, wyroków wydanych w państwie nienależącym do Unii Europejskiej z wyrokami wydanymi w Polsce. Zakaz ten wynika, zdaniem Sądu pytającego, z treści znowelizowanego art. 85 § 4 Kodeksu karnego, w związku z czym Sąd dokonał modyfikacji pytania prawnego przedstawionego Trybunałowi Konstytucyjnemu, czyniąc jego przedmiotem ten przepis, w miejsce pierwotnie zaskarżonego i uchylonego art. 92a Kodeksu karnego. Równocześnie z modyfikacją przedmiotu zaskarżenia Sąd doprecyzował powołany w *petitum* pytania prawnego wzorzec jego kontroli, czyniąc nim art. 32 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

Pomimo opisanej modyfikacji pytania prawnego Sąd podtrzymał wszystkie tezy zawarte w uzasadnieniu postanowienia z dnia 7 maja 2014 r., a dodatkowo, dla wsparcia swojej argumentacji, odwołał się do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r. w sprawie V KK 232/14 (*OSNKW 2015/2/18, LEX nr 1537574, Biul. SN 2015/2/19*), w którym wyrażony został pogląd, że „[p]rzepis art. 92a k.k. wprowadził zakaz obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych za granicą, ale wyłącznie w odniesieniu do orzeczeń wydanych na terenie innych państw Unii

Europejskiej. Oznacza to, że ustawodawca nie wykluczył możliwości wydania takiego wyroku, obejmującego skazanie przez sąd państwa spoza Unii, jeżeli wyrok sądu tego państwa został przyjęty do wykonania w Polsce. Wydanie wyroku łącznego musi być jednak każdorazowo poprzedzone analizą prawną dopuszczalności takiej decyzji w świetle uregulowań konwencyjnych i dwustronnych”. Nadto Sąd pytający zaznaczył, że nie akceptuje poglądu wyrażonego w komentarzu do art. 85 § 4 k.k. autorstwa K. Królikowskiego i R. Zawłockiego (*Kodeks karny. Część ogólna. Tom II. Komentarz do art. 32-116, Wydawnictwo: C.H.Beck, Wydanie 3*) odnośnie do skutków obowiązywania art. 3 decyzji ramowej Rady Europy 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2007 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej. W efekcie Sąd pytający podtrzymał pogląd, iż „mimo uchylecia art. 92a k.k. nadal istnieje zróżnicowanie sytuacji prawnej skazanego, ubiegającego się o wydanie wyroku łącznego w zależności od tego, czy został skazany przez sąd jednego z państw będących członkiem Unii Europejskiej, czy też przez sąd państwa, które w Unii Europejskiej nie jest”.

Przed odniesieniem się do poglądów Sądu pytającego, wyrażonych w postanowieniu z dnia 29 lipca 2015 r., w pierwszej kolejności należy rozważyć kwestię wpływu uchylecia pierwotnie zaskarżonej regulacji na dopuszczalność orzekania w niniejszej sprawie.

Na temat konsekwencji utraty mocy obowiązującej zakwestionowanych przepisów przed zbadaniem przez Trybunał Konstytucyjny ich zgodności z Konstytucją Trybunał wypowiedział się m.in. w postanowieniu z dnia 1 września 2004 r., sygn. akt P 17/02, OTK ZU nr 8/A/2004, poz. 85), podjętym na gruncie wówczas obowiązującej ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), która w tym zakresie zawierała uregulowanie analogiczne do przewidzianego w art. 104 ust. 1 pkt 4 obecnie obowiązującej ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale

Konstytucyjnym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1064). W przywołanym postanowieniu Trybunał Konstytucyjny wskazał, że „[u]trata mocy obowiązującej przepisu w dotychczasowym brzmieniu przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny prowadzi do zaistnienia przesłanek do umorzenia postępowania na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK. Takie rozwiązanie prawne jest zgodne z ogólnymi funkcjami i założeniami dotyczącymi kognicji Trybunału Konstytucyjnego, jako organu powołanego do badania m.in. hierarchicznej zgodności aktów normatywnych. Wyznacza też zasadę, wedle której kontroli zgodności z Konstytucją podlegają akty, które zachowują moc obowiązującą i wyznaczają określonym podmiotom (adresatom tych norm) odpowiednie reguły postępowania w oznaczonych okolicznościach (...).

Jednocześnie w dotychczasowym orzecznictwie TK utrwalił się pogląd, że utrata mocy obowiązującej musi mieć charakter rzeczywisty, a nie pozorny, dlatego zakres zmian podlega ocenie Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał Konstytucyjny, dokonując powszechnie obowiązującej wykładni ustawy pod rządami ustawy o TK z 1985 r., stwierdził: „»Uchylenie przepisu nie zawsze jest równoznaczne z utratą przez ten przepis w całości mocy obowiązującej. Pogląd ten należy – *mutatis mutandis* – odnieść również do zmiany przepisu«" (postanowienie TK z 21 października 2003 r., sygn. K 10/02, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 88, pkt 3). Przepis obowiązuje w danym systemie prawa, jeżeli można go stosować do sytuacji z przeszłości, teraźniejszości lub przyszłości (zob. wyrok TK z 28 maja 2002 r., sygn. P 10/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 35, pkt 3).

W wyroku z 31 stycznia 2001 r. (sygn. P 4/99, OTK ZU nr 1/2001, poz. 5, pkt 3) Trybunał orzekł ponadto, że uchylenie aktu normatywnego w wyniku działań organów prawodawczych nie jest jednoznaczne z likwidacją skutków prawnych, które w okresie swego obowiązywania wywołał uchylony przepis, a także nie powoduje, że przepis ten nie będzie nadal stosowany na mocy norm międzyczasowych. Uchylenie nie jest więc całkowitym wyeliminowaniem

określonego przepisu z porządku prawnego, ale z reguły tworzy szczególną sytuację współistnienia "nowej" regulacji z poprzednio obowiązującą".

W niniejszej sprawie, pierwotnie zaskarżony przez Sąd pytający przepis art. 92a Kodeksu karnego został uchylony, z formalnego punktu widzenia zatem został on wyłączony spod kontroli Trybunału Konstytucyjnego. Zwrócić wszakże należy uwagę, że zawartość normatywna tego przepisu nie została usunięta z systemu prawnego. Wyrażony w tym przepisie zakaz obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej powtórzony bowiem został w znowelizowanym art. 85 § 4 Kodeksu karnego. Co prawda nie został on powtórzony w dosłownym brzmieniu (głównie ze względu na odesłanie do art. 114a Kodeksu karnego, którego treść także uległa zmianie), jednakże co do istoty art. 85 § 4 Kodeksu karnego zawiera uregulowanie analogiczne do uchylonego przepisu art. 92a tej ustawy. Można przyjąć więc, iż w tym zakresie doszło jedynie do zmiany redakcyjnej zakwestionowanego przepisu, co nie zmienia faktu, że zawarta w nim norma prawna będzie mieć w dalszym ciągu zastosowanie w sprawie toczącej się przed Sądem pytającym, przez co zachowuje aktualność przesłanka funkcjonalna pytania prawnego, z którym wystąpił ten Sąd. W związku z powyższym należy opowiedzieć się za dopuszczalnością modyfikacji pytania prawnego przedstawionego w niniejszej sprawie Trybunałowi Konstytucyjnemu, a w szczególności jego przedmiotu, i kontynuacją postępowania w celu wydania merytorycznego rozstrzygnięcia. Przemawiają za tym także względy ekonomiki procesowej.

Pewne wątpliwości w odniesieniu do tej kwestii może budzić natomiast legitymacja składu, który postanowił o modyfikacji pytania prawnego zadanego w niniejszej sprawie, do podjęcia decyzji w tym przedmiocie. Zwrócić należy bowiem uwagę, że postanowienie o skierowaniu do Trybunału Konstytucyjnego pytania prawnego podjęte zostało przez inny skład orzekający niż skład, który wypowiedział się w przedmiocie jego modyfikacji, zaś – jak wynika

z zarządzenia Przewodniczącego Wydziału II Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 lipca 2015 r. – skład ten wyznaczony został do „wyrażenia opinii odnośnie wniosku Prezesa Trybunału Konstytucyjnego”. Biorąc wszakże pod uwagę tożsamość sprawy, w której podjęte zostały te decyzje, oraz to, że zachowana została przesłanka funkcjonalna pytania prawnego zadanego na jej kanwie, wydaje się, że można uznać dopuszczalność modyfikacji pierwotnego pytania prawnego przez inny skład orzekający, wyznaczony w okresie odroczenia rozpoznania sprawy, w której zadano pytanie pierwotne.

Odnosząc się z kolei do uzupełniającej argumentacji Sądu pytającego, odwołującej się do poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w cytowanym wyżej postanowieniu z dnia 9 października 2014 r. w sprawie o sygn. akt V KK 232/14, podnieść należy, iż nie daje ona podstaw do reasumpcji stanowiska Prokuratora Generalnego zajętego w niniejszej sprawie w piśmie z dnia 27 października 2014 r., sygn. akt PG VIII TK 44/14, jeśli chodzi o kwestię zgodności zaskarżonego unormowania z wzorcem kontroli wyrażonym w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Wbrew przekonaniu Sądu pytającego, z powołanego orzeczenia Sądu Najwyższego, wydanego wszak jeszcze w rzeczywistości normatywnej zawierającej art. 92a Kodeksu karnego, nie wynika bowiem, że na gruncie obowiązujących przepisów należy dopuścić możliwość obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych za granicą w każdym przypadku, gdy nie dotyczy to orzeczeń wydanych na terenie innych państw Unii Europejskiej. Sąd Najwyższy wyraził jedynie pogląd, że ustawodawca nie wykluczył możliwości wydania wyroku łącznego, obejmującego skazanie przez państwo spoza Unii Europejskiej, jeżeli wyrok tego państwa został przejęty do wykonania w Polsce. Wydanie takiego wyroku łącznego, jak podkreślił Sąd Najwyższy, musi być każdorazowo poprzedzone analizą prawną dopuszczalności takiej decyzji w świetle uregulowań konwencyjnych

i dwustronnych. Innymi słowy, dopuszczalności łączenia kar orzeczonych wyrokami państw spoza Unii i wyrokami sądów polskich Sąd Najwyższy nakazuje poszukiwać w konkretnych umowach międzynarodowych. Nakaz ten przeczy zaś tezie Sądu pytającego o bezwzględnej dopuszczalności stosowania przepisów polskiej ustawy karnej o wyroku łącznym w stosunku do osób skazanych w państwach nienależących do Unii Europejskiej. O dopuszczalności ich stosowania przesądzają bowiem *in casu* postanowienia konkretnych umów międzynarodowych i to w nich, a nie w zaskarżonej regulacji, należy poszukiwać źródeł ewentualnego zróżnicowania sytuacji prawnej osób skazanych w państwach należących do Unii Europejskiej i w państwach spoza Unii. W rozpatrywanej sprawie Sąd pytający nie zakwestionował zaś zgodności z Konstytucją umowy międzynarodowej, która ewentualnie mogłaby mieć zastosowanie w sprawie zawisłej przed tym Sądem, a nawet w ogóle takiej umowy nie wskazał.

Z przedstawionych powyżej względów wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego